

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kóriratok vizsgálatára
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Költözés és kivándorlás.

Írta: **Bernát István** országgyűlési képviselő.

A híres Wallenstein idejében, akinek táborában nem kevesebb, mint négy regiment katona szolgált s kereste kenyerét nyomoruságával, nem egyszer vére hullásával, az a nóta járta:

Szegény embernek olcsó a vére,
 Két-három krajcár a napi bére.

Ez mutatja azt, hogy szeretett hazánkban már hajdanában is vándoroltak ki elegenden azért, hogy odakünn keressék kenyerüket olyan munkával, olyan áldozatokkal, amilyenre a mai kor fia ugyan nem adná magát. Azt is láthatjuk, hogy a régi jó időkben gyengén forgott a pénz, szűkösen fizették a fáradságot, sőt vért.

Mindamellettt nem akarjuk azt mondani, hogy a kivándorlás, melynek ügyével képviselőházunk a múlt napokban gróf Andrássy Gyula belügyminiszter törvényjavaslata kapcsán foglalkozott, ne volna közéletünknek mélységes sebe, fekete foltja. Nagyon is abban a véleményben vagyunk, hogy ellene meg kell tenni, amit lehet. Próbáljuk is és pedig nem csak azért, hogy igyekezzünk javítani a

szegény nép helyzetén, minden rendelkezésre álló eszközzel, hanem azért is, hogy a kivándorlókat, ha csak lehetséges vissza-akarjuk telepíteni az elhagyott ősi hazába.

A kivándorlási törvényjavaslat parlamenti tárgyalása során az a nézet domborodott ki, hogy a kivándorlást egyvonatra helyezni a szabad költözéssel nem helyes, sőt egyenesen veszedelmes próbálkozás. A költöző, ki az országban egyik helyről a másikra teszi át lakását, nem is kísérti meg azt, hogy ezután kötelezettségeitől, melyekkel az államnak tartozik, — mentesüljön, ellenben a kivándorlásnál, ha nem is mindig, de nagyon sokszor ez az igazi cél. Reá kellett tehát mutatnunk arra, hogy ha jogilag nem is lehet őket arra kényszeríteni, de erkölcsileg a kivándorlók kötelezve vannak, kegyelettel és hálával gondolni az elhagyott hazára, mert itt szereztek a munkabírást, az erőt, a szorgalmat és a takarékoskosságot, melylyel az új hazában jövedelmüket megalapozzák.

Alden Percy, angol parlamenti tag, aki a Magyar Gazdaszövetség felkérésére egy nagyon érdekes tanulmányt dolgozott ki az Amerikába szakadt magyarok helyzetéről, e kérdést érintve, azt az arany-

igazságot emeli ki, hogy az Egyesült-Államoknak valami nagy okuk nincs örülni olyan polgároknak, akik könnyen szakadnak el szülőhazájuktól, mert szinte bizonyos, hogy ezek az új hazának sem lesznek megbízható fiai, mihelyt borus idők s a csapások bekövetkeznek.

A törvényjavaslat szerkesztői nem hitték azt, hogy ezzel a kivándorlás forrásait bedugják, ez hiu erőlködés lenne. Egyetlen törvénnyel, egyetlen intézkedéssel ily eredményt elérni lehetetlen. Évek sőt évtizedek gondos munkája, okos nemzeti politikája segíthet csak oda bennünket, hogy a kivándorlás állandóan megcsappanjon, talán meg is szűnjék. Ne mondja nekem senki, hogy ez lehetetlen! Előttünk áll a németek példája, amely országból évszázadokon keresztül tömérdek ember vándorolt ki s már dacára annak, hogy a népesség erősen megsaporodott, több a be, mint a kivándorló Németországban. A javaslat parlamenti tárgyalásánál nem egy érdekes eszme merült fel. Török Kálmán az erkölcsi kötelek megiszlárítását és azoknak az eseteknek közhírré tételét sürgette, amelyek túl az Océanon szerencsétlenné járt honfitársaink szomorú sorsáról beszélnek.

"TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

A kés.

Írta: Maurice Level.

— Tessék, foglaljon helyet, doktor és bocsásson meg, hogy oly soká megvártam.

A megszólitott elutasító fejmozdulattal köszöntte meg a följánlott széket.

Kicsiny, sovány, vékony dongáju emberke volt. Arca feltűnt haloványságával és nagy szemei bágyadlan pislogtak. Meghatározhatatlan szőke színű szakáll övezte arcát és vonásainak vékony élet még jobban kidomborította. Ruhája fekete szövettel készült, abból a fénytelen fekete színből, mely azokon a helyeken, a hol legjobban kopik: a könyöknél és a varrásoknál hamarosan fehérös szürke repedéseket mutat. Kissé bő, testét körülölelő juhadarabjaiban ez a szegényes külsejű, elcsigázott alak még kevesebbnek, még siralmasabbnak tűnt föl és a kezelői által félig eltakart kezei gyöngye, nyulánkujju gyermekkezek benyomását kelettették.

— Mivel lehetek szolgálatára doktor ur?

Az orvos oly remegő és halk hangon válaszolt, hogy alig lehetett megérteni.

— Arra kérem, rendőrfogalmazó ur, tartóztasson le!

Mintha ez a néhány szó csüggedő bátorságát újra fölkorlácsolta volna, emelt hangon folytatta:

— Ön tudja, fogalmazó ur, hogy körülbelül két év óta rendelék ebben a kerületben. Azt hiszem, hogy azóta minden kínálkozó alkalommal tanujelét adtam becsületességemnek és jószívűségemnek. Valahányszor csak tehettem, meglátogattam a környékbeli szegényeket és gyógykezeltém őket. Sem az időmmel, sem a fáradságommal nem takarékoskodtam, nem is üzérkedtem vele. Egyedül, amiről ön nem szerezhetett tudomást, az a helyzetem volt, a mibe jutottam. Okvetlenül szükségesnek tartottam tehát, hogy — mielőtt még a vallomásomba kezdenék, — némi fölvilágosítással szolgáljak.

Tízennégy éves voltam, midőn atyám meghalt. Egyedül maradtam édes anyámmal és nem volt egyéb segítségünk, mint az a néhány száz frank, amit a lakásban találtunk. Azonnal belépheitem volna egy üzletbe, — igen, be kellett volna lépnem. Habozás nélkül meg kellett volna kísérelnem, hogy valami mesterséget tanuljak, csak hogy mentül előbb megkereshessem kenyeremet. De édes anyám, nem akart abba beleegyezni, hogy a gimnáziumból kimaradjak. Folytattam tehát tanulmányaimat és gépiesen, a nélkül, hogy képes-

ségeimről és kívánságaimról sokat kérdezősködtek volna, elhatározták, hogy az orvosi pályára lépek és orvostanhallgató lesz belőlem. . . csak azért, mert egy orvos fia voltam. Huszonöt éves koromban zsebemben volt a diplomám, de nem volt egy centime-om sem . . . Persze: szép, nagyon szép, ha van címünk . . . csak módot és utat kell találni, hogy vele élhessünk!

Dacára ennek, nem csüggedtem el. Jobbra és balra, könyörögve és koldulva, sikerült félig-meddig a legszükségesebb butorokkal elátanom magam és a szükségben ez első és második házbérnegyedre valót fölhasználnom . . . Ez akkoriban történt, midőn az ön kerületében telepedtem le, fogalmazó ur.

Tele voltam reményekkel és illúziókkal. Rövid hat hónap lefolyása után azonban kénytelen voltam nagy részükről lemondani. A nagy fáradsággal összeszedett néhány garast a legutolsóig fölhasználtam és a mit közben elértem, a semmivel volt egyenlő . . .

Akkoriban köszöntött szegény jó anyámra és rá-m az a kegyetlenül keserves élet, melynek nyomoruságát nem szabad kikiáltani. Vannak hivatások, melyeknek gyakorlásánál nincs jogunk, hogy segélyre szoruljunk. Egy-másuán 2-3 páciensem is elvesztettem, mert nagyon korán küldtem el hozzájuk a

szertet övének (cingulus, mely egyedül csak nálam szerezhető be).

Midőn a Főtisztelendő papság és a nagyérdemű közönség becses pártfogását kérem, föl kell említenem, hogy élvem mindig a jó munka és jutányos ár volt, melytől eltérni a lüvében sem fogok.

Nagybecsű megrendeléseiket kérve, maradtam kitűnő tisztelettel:

Bumbera Imre utóda,
 polgári és papi szabó.

Bumbera Imre

polgári- és papi szabó.

Nagyvárad, új „Bazár“-épület színház-oldal

Van szerencsém a né. közönség és Főtisztelendő papság becses tudomására hozni, hogy a legújabb divatu és legjobb minőségű szöveteim raktáron vannak, melyekből a legújabb és legegységesebb szabás szerinti ruhákat készítem nagybecsű megrendelőimnek.

Különösen felhívom a Főtisztelendő papságot az egyszerű és fekete árúimra, melyeket kizárólagosan a Főtisztelendő papság részére tartok. Állandóan nagy választék reverenda, szimáda és egyházi quadrátusokból. Rivétum viola és fekete színben, továbbá egyedüli raktára a mai idény legszebb és legcélszerűbb hitremény,

Egy másik szónok, egy katolikus pap érdekes megokolás kíséretében azt a javaslatot adta elő, helyénvaló volna, ha az egyházi birtokokat felhasználnák a kivándorlásnak csökkentésére. Örök bérleteket óhajtana állítani a földművesek részére. Mi csak a bérlő társaságok felkarolását akarjuk. Ebben az irányban éppen a Magyar Gazdaszövetség kezdeményezésére megindult a munka s az első kettő éppen egy katolikus püspökség, a nagyváradai lat szert. püspökség támogatása mellett jött létre. Miért ne követhetnék e példát a többiek, miért ne vállalkozhatnának önként olyan nemzeti misszióra, amire később talán törvény, vagy a viszonyok nyomása szorítaná őket.

Ez így sokkal szebb, hazafiasabb, nemesebb lenne és hisszük, hogy az illetékesek meg is fogják érteni az idők szavát s meghozzák az áldozatot, amely nekik tulajdonképpen semmibe sem kerül, sőt talán még csak biztosítja jövedelmiknek szaporodását.

Az ipartörvény ankétját elhalasztották. Több mint másfél évtizedeig készült az ipartörvény módosítását célzó javaslat s immár fél éve is elmúlt, hogy készen van. Az érdekelt körök azonban még mindig nem készültek el a javaslat tanulmányozásával s így a november hóra tervezett ankét ismét halasztást szenved. Legujabban a budapesti és a nagyváradai kereskedelmi és iparkamarák intéztek ebben az ügyben felterjesztést Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszterhez, kérve, hogy engedjen még időt a érdekelt iparosok és kereskedőknek a tervezet megfontolására, annál is inkább, mert az egyes kereskedői és ipari testületek csak december és január havában fogják üléseikben

megvitatni a törvényjavaslat második részét, amely a kötelező egyesülésről, a munkaadók és alkalmazottak egymáshoz való viszonyáról, a sztrájkokról stb. szól. Kossuth Ferenc méltányolva a kamarák felterjesztésében felhozott indokokat, az ankét megtartását jövő év első hónapjaira elhalasztotta. A miniszter erről a napokban értesíteni fogja az összes érdekelt testületeket.

A sürgősségi indítvány. Hétfőn benyújtják a sürgősségi indítványt. Sok nemzeti és horvát képviselő jelentkezett a költségvetéshez való szólásra s ez tette szükségessé a sürgősséget.

Achim jelölése Biharon. A Rigó Lajos halálával megüresedett bihari képviselői hely betöltésére már megindultak a mozgalmak. — Legujabban az ottani paraszt-párt tartott értekezletet és egyhangúlag Achim L. Andrást jelölték.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 19.

Talán husz ember nincs jelen, amikor Justh Gyula elnök 11 órakor megnyitja az ülést. Az elmúlt ülés jegyzőkönyveit hitelesítik, néhány jelentéktelen irományt mutat be az elnök, azután Wekerle Sándor miniszterelőlk betérjeszti az 1907. év első negyedében történt tulkiadásról szóló számvévszékű jelentést. Átteszik a számszámadási bizottsághoz. A kereskedelmi miniszter nevében — akit betegsége akadályoz ebben, ugyancsak a miniszterelőlk terjeszt be néhány vicinális engedélyről szóló törvényjavaslatot és az iparfelügyelők 1907 évi

működéséről való jelentést. Az előbbi a közlekedésügyi, az utóbbi a munkásügyi bizottságnak adják tanulmányozás végett.

A költségvetés

folytatólagos tárgyalása következik ezután.

Lorkovics Iván beszél a javaslat ellen. Beszéde közben a magyar nemzetre vonatkozólag sértő kijelentést tesz, amiért az elnök szöveg-vonással fenyegeti meg. — Lorkovics ezután skandalozusnak nevezi a magyar igazságszolgáltatást. Ezért az elnök rendreutasítja és megvonja tőle a szót.

Schuller Rezső: Nagy történelmi okfejtéssel szól az elmúlt korok társadalmi kérdéseiről. Majd a munkásbiztosítás fejlesztését kívánja intenzívebben művelni. Az örökösödési jog fejlesztését is kívánatosnak tartja. A költségvetést elfogadja. (Helyeslés.)

Surmin György magyarul kezd beszélni. Azt kívánja a kormánytól, hogy hozza nyilvánosságra azoknak a horvát és szerb képviselőknek neveit, akiket Szerbiából pénzzel megvesztettek.

Markos Gyula: Ismerünk már benneteket. (Nagy zaj.)

A horvátok itt zajosan kiabálni kezdenek. Sapilo Ferenc: Könnyű rágalmazni felelősség nélkül.

Markos Gyula: Aki haragszik, annak nincs igaza. (Derűtlenség.)

Surmin György ezután horvátul folytatja; kijelenti, hogy roppant sértő rájuk nézve az az eljárás, amelylyel itt az ő becsületbeli ügyeiket fogadják. Majd bemutatja azt a levelet, amelyet Vorner Mihály kapitány állítólag a magyar kormány megbízásából irt Nasticsnak, hogy tőle a szerb összeesküvésre vonatkozó adatokat kér. A levél nincs aláírva s így nem kellett semmi meglepetést, noha a horvát előadás dacára is mindenki tudta, hogy miről beszél.

Szünet után Saterényi államtitkár szól a kereskedelmi miniszter nevében. Kijelenti, hogy a vasuti talpfák szállítására vonatkozó szerződés megkötésénél a miniszter korrektül járt el. A waggon hiány megszüntetésére s olyan intézkedéseket tett a miniszter, hogy a hiányokat felére szállította. A hirdetéseket ille-

tiszteletdíjaimért. Hát tehettem-e másképpen? Ha két vagy három nap óta alig lakhattam jól száraz kenyérrrel, ha az esedékes házbérnegyed közeledtével úgy remegtem, mint a nyárfalevél és ha tudtam azt, hogy egyik-másik száz frankkal tartozik nekem... természetesen elkültem érte és behajtottam rajtuk a vetelésemet. Kezdetben mindig rábeszéltem magam:

— Légy erős! Még jobb napok is virradnak reád!

Persze! Mentül tovább tartott, annál kevésbé sikerült páciensekhez jutnom. Néhányszor, hogy édes anyámat nagyobb karéj kenyérhez juttassam, délután két-három óra tájban mentem haza és azt mondtam, hogy egyik kollégám társaságában már megebédeltem. És közben az adósságok egyre szaporodtak... a végtelenségig szaporodtak. Öngyilkossági kísérletek villantak keresztül meggyötört agyamon. Még ennek a végrehajtása is elérhetetlennek, nagyon drágának tűnt föl előttem. Egyik-másik reggel még azzal a néhány souval sem rendelkeztem, amiből annyi szemet vásárolhattam volna, amennyi az öngyilkosságomhoz elegendő lett volna.

Még a legerősebb bátorságnak, a legnagyobb ellentálló erőnek is megvan a határa és én a bátorságom és az ellentálló erőm hatá-

rát már régen túlléptem, midőn egyik éjjel csöngettek az ajtómon. Kezdő orvosnak kell lenni, hogy azt a megváltó örömet átérzeze valaki, a csöngetés hallatára, mely kiragadott az ágyból.

A legnagyobb gyorsasággal felöltözöttem és a beteghez siettem, ahová oly váratlanul hívtak. A beteg mellett a felesége, két gyermeke és a szolgáló lány virrasztott. Mindnyájan kétségbe voltak esve. A beteget hirtelen rettenetes fájdalmak lepték el. Nem kellett hosszú és beható vizsgálat, hogy megállapítsam a diagnózist. Vakbélgyulladás volt. Közöltem ezt a beteg feleségével és az asszony megkérdezte tőlem:

— Meg kell operálni a férjemet?

Az eset oly komolynak, súlyosnak tűnt föl előttem, hogy a hasonló betegségeknél szokásos orvosi titoktartás ellenére, nyomban így válaszoltam:

— Igen, meg kell operálni.

Az asszony megkérdezte:

— Mikor?

— Amikor csak lehet... Holnap korán reggel.

Alig hogy kiejtettem ezt a szót »operáció», eszembe jutott valami, amitől később nem tudtam szabadulni.

Körülnéztem. A betegszoba, amelyre ed-

dig nem fordítottam figyelmet, rendkívül elegánsnak, pazar berendezésűnek tűnt fel.

Orvosi gyakorlatom megkezdése óta először történt, hogy jó módú, igen, amint látszott, egy tiszta, házias környezetű családhoz hívtak. Első benyomásra azt akartam mondani:

— Sebészt kell hívatni.

De még nem ejtettem ki e szavakat, midőn a bensőmben megszólalt egy hang:

— Te ostoba, hát azt akarod, hogy e váratlan jó forgalmat más is kiaknázza? Az ismeretlen urak egyikét huszonöt-ötven aranyhoz segitened, melyre nincs is oly égető szükség, mint neked... te, te szegéy ördög, az éjjeli látogatásodért legfőlebb tíz egész frankot kapsz... Láss hozzá!... Gyors elhatározás — és te leszel a jól megfizetett sebész!

Még erősen küzdöttem benső hangom csábító szava ellen:

— Nem, nem! Nem tudám végrehajtani... Nem értek ahhoz... Megölném a szegényt... Nincs jogom hozzá...

Bensőmben azonban tovább áskálódott és izgatott az a hang:

— Hogyan, neked nem volna jogod? — gunyolódott. — Hiszen főszerelek doktori diplomával. Mire szolgál az? Hol találsz a diplomádban: fölhatalmazlak, hogy ezt tegyed

Sirolin

Ennél az étvágyat és a testi súlyt megszünteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számkökögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utáztatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolását.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche”

Kapható orvosi rendelésre a gyógyszerüzletekben. — Ára üvegenként 4.— koronás.

tőleg pedig minden vesztegetés, megfizetés ki van zárva.

Az államtitkár beszédére, mely tulajdonképpen Farkasházi Zsigmond tegnapielőtti beszédére volt válasz, Farkasházi visszavonta a mondatokat.

Az ülés 2 órakor ért véget.

Balkáni események.

A szerb török egyezmény.

Belgrád, november 20.

Hivatalos kommuniké megcáfolja a Szerbia és Törökország között állítólag létrejött katonai egyezmény befejezését. Nevakovics küldetésének célja az volt, hogy a Balkán-félszigeten a legújabb események folytán kialakult politikai helyzetről információkat adjon. Szerbia és Törökország között jó összhang és barátságos viszony uralkodik. Szerbiának sem a novibazári szandákban, sem pedig a török birodalom más részében nincsenek terjeszkedő szándékai. Ezt kellett Novakovics missziójának határozottan megállapítani.

Belgrád, nov. 20.

A Politika »Ujabb fenyegetések« című cikkében foglalkozik ama katonai rendszabályokkal, a melyeket a magyar-osztrák monarchia Boszniában foganatosított és a többek közt a következőket mondja: Szerbiát nem féltethetik meg a magyar-osztrák csapatok mozgósítása és nem fogja elejteni követeléseit, amint ezt a magyar-osztrák monarchia kívánja. Szerbia nem enged követeléséből, bár következzen rá a legborzalmasabb háború, a minőt a világ eddig nem látott. Szerbia mindenestre bevárja a konferencia eredményét. De egyidejűleg óvatos lesz, mert tudja, hogy vele szemben mi készül és folytatja katonai előkészüle-

teit, mert Szerbiának, mint független államnak joga van fegyveres erejét úgy megerősíteni, amint azt szükségesnek tartja. A lovastüzérség vezérkarát Belgrádból Csuriába helyezték át.

Ragnza, november 20.

Durazzóból jelentik, hogy az ernentáknak a nyáron letett fogadalmukat: a basát (valami becsületszó-féle), hogy Márton-napjáig keresztényt nem gyilkolnak, megújították s érvényét a jövő év április hó 24-ig meghosszabbították.

Alla-Hrabad, nov. 20.

Hatszáz mohman tegnap éjjel megtámadta Scharb Kadr városát Perzsiában. Perzsiából nagyobb kirendeletet küldtek a támadók megsemmisítésére.

Belgrád, október 20.

Marmarián községben népgyűlés volt, melyen az annexió ellen lázították. A népvézerek követelték a háború megindítását.

Anglia és a konferencia.

London, nov. 20.

Grey külügyi államtitkár beszédében következőképpen fejtegette a hatalmak konferenciáját: Azt mondják, hogy semmi sem fog történni. Ez igaz lehet, de már jó hosszú idő óta bizonyítgatják, hogy semmi sem fog történni. A konferenciát nem lehet szoritani, hogy kielégítő eredményeket állapítson meg. A konferencia megnyugtató, de ingerlő, sőt izgató hatással járhat, ha oly körülmények közt ül egybe, amelyen egy vagy több hatalmat arra kényszeríthetnek, hogy az egész világ előtt nyíltan nemet mondjon. Ez esetben ahelyett, hogy megoldást hozna, az ügyeket sokkal nyugtalanítóbb állapotban hagyja maga után, mint amint az állapotban azelőtt voltak. Mi tovább is igyekezni fogunk, hogy megoldást hozzunk létre. Tehát mindenki látja, hogy nem azért beszélnek, hogy

kritikát gyakorolják. Az előrehaladás lassan történt. Kétségkívül eleinte kívánatos volt, hogy időt nyerjünk, most azonban az a fontos, hogy időt ne veszítsünk. A múlt hetekben történtek lépések az előrehaladás felé s nekünk bizonyítékaink vannak arra nézve, hogy Törökország a mi és a többi hatalmak akciója folytán új bizalmat nyert. Ha az öt érintő kérdésekben megfogadja Európa tanácsait, úgy ott szimpátiát és igazságot fog találni.

UJDONSÁGOK.

* **Az Ezredévi Emlék tér megnyitása.** A napokban említettük, hogy dr. Hoványi Géza és dr. Várady Zsigmond törvényhatósági bizottsági tagok indítványt adtak Nagyvárad városához, hogy Körözs-utca elejétől a nemzeti hidig, valamint Szent János-utcával párhuzamosan a Körözs-partot nyissa meg a város. Tegnap Miskolcny Barna törvényhatósági bizottsági hasonló célú indítványt adott be, amelyben az Ezredévi Emlék-tér meghosszabbításának kimondását indítványozza, hogy az Ezredévi Emlék-tér a Baross-hidig, illetve a Bunyitay-ligetig meghosszabbítottassék. Miskolcny Barna már 10 évvel ezelőtt indítványozta ezt, de akkor pénzügyi okokból jobb időkre hagyták a dolgot. Azóta a viszonyok nem igen változtak, a terület, ahol a tér megnyitvának, ma sincs beépítve. Kéri, hogy éppen úgy, mint a Hoványi Géza és társa indítványában ki van fejtve, a közuti alaphól első sorban az Ezredévi Emlék-tér kinyitására évenként 10,000 koronát vegyen fel a város, míg ki nem lesz fizetve a kisajátítás s egyben kéri, hogy indítványát, a Hoványi Géza és társa indítványával együtt a decemberi közgyűlés elé terjeszsze a tanács.

és ezt nem. Ellenkezőleg, teljesen szabad kezemet enged... Szabad akaratomnak és cselekedetnek egyedüli bírálója: a lelkiismeretem. Ez a lelkiismeret azonban én vagyok és én azt kiáltom feléd: előre! A kenyeredről, éhséged csillapításáról van szó... Két nap óta nem ettél rendesen... Öreg anyád éhezik... Tizenöt nap múlva a háztulajdonos mind a kettőtököt — anyát és fiát — kikérget majd az utcára, fedél nélkül, kenyér nélkül lesztek.

És ez a rettenetes hang beszélt belőlem, midőn így szóltam:

— Holnap reggel a beteget megoperálom.

Azt hiszem, hogy nagyon remegtem a szavak kiejtésékor. Ha betegem családja csak a legcsekélyebb kifogást emelte volna, visszavonultam volna. Sőt: kívántam és nem is vártam egyebet, mint hogy a sebészeti szak egyik mesterét fogják ajánlani. Egy árva szóval sem említették. Valami határtalan bizalmat keltem ezekben az emberekben. Teljesen rá bízta magukat.

Szobámba visszatérve, mind a két kezemmel kétségbeesetten kapkodtam a fejemhez és fölkiáltottam: Örültség! Hiszen ez bűn! Gyilkosság! Alig és csak a legfontosabb eseteket értem a boncolástanból és mégis jogot formálsz ahhoz, hogy késsel a kezében egy eleven emberi testen vagdalkozzál. Nem, nem és százszor is nem! Neked nem szabad, te nem fogod ezt soha sem tenni nyomorult, hitvány pénzért!...

De a beasó szót nem hallgatott el és tovább izgatott és gunyolódott:

— Ostoba!... Nyulszívű!... Gyáva!

Igy suttogott és susogott egész éjszakán keresztül.

Szavamra nagy ostobaság volna, ha est

az egyetlen jó alkalmat elszalasztanám, midőn pénzt kereshetek, — igyekeztem önmagamot megnyugtanni. Hiszen van hozzá jogom... jogomban áll... Abban a pergamentben, melyben a doktori címet adományozták nekem, nem található sehohol sem, hogy tilos operációkat végrehajtani... Ennek következtében jogom van ezt cselekedni...

Az orvosi könyveimet, mint az a hanyag, lusta diák, aki csak a vizsga előtt kezd tanulni, lázasan keresztülapoztam. Oldalt oldal után faltam. A szavak és a mondatok csak úgy táncoltak a szemem előtt, anélkül, hogy agyamban valami nyomot vagy értelmet hagytak volna. Olyan volt ez, mintha a vonaton utazó előtt az érintett tájak képei tovairamodnak. A rajzok, az elnevezések, a fejezetek kergéztöztek, ugráltak... elillantak előttem...

Reggel nyolc órakor összekerestem kevés műszeremet, melyeket még nem zálogosítottam, vagy nem adtam el: néhány fogót, két boncolókést mozgatható nyéllel, egypár finom vést és utra kerekedtem. Utközben megkértem egy fiatal orvostanhallgató kollégámat, hogy segédkezzék nekem a betegem elaltatásánál; vele érkeztem a nehéz beteg lakására.

Az előkészületek alatt vérem ismét nyugodtabb lett. A betegszobát fehér vászonkendőkkel borítottam be. Az asztalon viaszkos vásznat terítettem ki. Amennyire tudtam, sterilizáltam a műszereimet. De teljesen tisztában voltam azzal, hogy mindezt azért csinálom oly hosszadalmasan, hogy a műtétet lehetőleg elhalasztam. Végre hozzáálltam.

A legelső vágástól kezdve, amit tettem, minden körben táncolt előttem. Egyik ütőért miatt már magamon kívül voltam, mert kissé vonaglott és vibrált és a fogómmal nem tudtam jól megragadni. Mindazon dolgokat, me-

lyek előttünk oly könnyűnek és egyszerűeknek tűntek föl, most kivibetetlenül nehéznek és bonyolultnak találtam, mikor vágtam. Kezemben tartottam a fogót. Kötést csináltam. Mindezt azonban anélkül, hogy tulajdonképpen láttam, vagy tudtam volna, mit is teszek. Midőn ujjaim behatoltak a nyíltsébe, teljesen elvesztettem a fejemet... Bárha most, utólag tisztában vagyok azzal, hogy hideg vérrel és nyugodt megfontolással jó eredményt értem volna el.

Egyedül a lelkiismereti furdalások, melyek a döntő pillanatban marcangoltak... a fojtó aggodalom ama nagy, erkölcsi felelősség miatt, a félelem, a mindent leigázó, sápadt félelem ellenállhatatlan erővel ragadott meg. És egy teljes órai szivszorongó, öntudatlan, kétségbeesett erőfeszítés után csak egyetlenegy, félig-meddig világos gondolatom volt: gyorsan, haladéktalanul el kell onnan tűnnöm, hogy egyedül, egészen egyedül lehessenek, hogy ne lássak és ne halljak semmit és anélkül, hogy valamit végezzem volna, remegő kézzel bevarrtam a sebet, miközben félig öntudatlanul megdupláztam a sebvarrásokat, mintha minden egyes varrással bűnömöt rejthetném el.

Alighogy a beteget a boncoló asztalról visszafektették ágyába, a felesége egy borítékot nyújtott át nekem. Tíz darab száz frankost tartalmazott. Egy pillanatig valami kellemes izgalmat éreztem. Oh, csak egyetlenegy, rövid pillanatig! Nyomban azután elém tárult a keserű valóság lesújtó szemrehányásaival. Az a hang, mely engem és jobb érzésemet éjjel tulbarsogta, most elcsöndesedett. Most már tudom, hogy kinek a hangja volt. Nem az én lelkiismeretem, aminek hamisan mondta magát. Egy tolvaj, egy bűnös hangja volt, aki, hogy közelebb férközhessen hozzám, nevét és alakját a másiktól

* **Megint közköltő emelés.** Nagyvárad város jövő évi költségvetését már összeállította *Ragány* János főszámvevő s a tanács a jövő héten veszi tárgyalás alá, hogy decemberben rendkívüli közgyűlés elé vihessék. A főszámvevő hét lakat alatt őrzi a költségvetést, de annyit sikerült megtudni, hogy a jövő évi költségvetésben *ismét közköltő emelést proponál a főszámvevő.* Hír szerint jövőre 5 százalékkal javasolja a közköltőt emelni. Pedig már így is oly nagy a közköltő Nagyváradon, hogy vagy mód nélkül fel kell csigázni a lakbéréket, vagy elértéktelenednek az ingatlanok.

* **A Szent László-tér aszfaltozása.** A városi mérnöki hivatal előterjesztést tett a Szent László-tér és környékének rendezése, aszfaltozása tárgyában. E szerint a Szent László-tér egész területe aszfaltozva lenne, tehát a kocsiút és a vásártérül használt terület is, valamint a betorkoló utcák utteste. A mérnöki hivatal két tervet és költségvetést mutat be. Az egyik terv szerint a Szent László-tér, Kossuth-, Zöldfa-, Kapuczinus-, Kert- és Pável-utcák egészen aszfalt burkolatot kapnának. Ennek költsége 600.163 kor. 65 fillér lenne. Mivel Kossuth-, Zöldfa-, Kapuczinus- és Pável-utcák járdái már aszfaltoztak 60.057 kor. 52 fillérrel, tehát a többi munkálatokra 540.106 kor. 13 fillér szükségeltetnék. A másik terv szerint a Kapuczinus- és Pável-utcák székérut burkolása az aszfaltozásból ki vannak kapcsolva, mivel ezek másodrangú utcák, ellenben Fábrián-utca aszfaltozását bevették a munkálatokba. Így a Szent László-tér és a mellék-utcák aszfaltozása 470.992 kor. 28 fillérbe kerülne. A főmérnök véleménye szerint ezen munkálatok csak közköltő emelés útján volnának fedezhetőek. A beterjesztett terveket és

elköcsönözte. A nyomoruság hangja volt, a rémes, piszkos, andorlító nyomoruság... És most, hogy gonosztettét elkövette, megszökött mellőlem, mint egy macska, mely hirtelen kezeket oldott... Most egyedül hagyott, teljesen egyedül...

A megoperált beteg még két napot élt, mely pokoli szenvedések, igen gyötrő önkínzások és ijedelmek között telt el. Óráról-órára látom kellett bűnöm következményeit. Igen, az én bűnömét! Miután tanuja voltam kétségbeesett ellenszegülésének, melylyel a szerencsétlen ember szembezállt a halállal, az a meggyőződés vett rajtam erőt, hogy jó és helyesen végrehajtott műtéttel megmenthető lett volna.

Midőn már mindennek vége volt, a derék emberek nem vetettek semmit sem a szememre. Pedig ha sejtették volna!

Én azonban tudom és nem bírom tovább visszafojtani magamba. Ez az ezer frank, melyhez még nem is nyultam, perzseli ujjaimat. Nem kell az nekem. Ön érti, rendőrfogalmazó ur, hogy miért nem akarom... Itt... itt van!

Hiába ismétlem magam előtt, hogy a törvény nem tehet ellenem semmit, hogy jogosan végezhetek operációt, mégis bennük tartom ezt. És azok, akik öt évi tanulmányom után legjobb esetben kuruzslónak avattak föl... azok, akik öt évi tanulmány után jogot adtak, hogy a diplomámra hivatkozhassek és a diploma mögé rejthessék, azok velem együtt szintén bűnösök. Ha ellenem és ellenük nincs védő törvény, akkor alkotni kell... engem azonban le kell zárni, ártalmatlanná kell tenni... Hidegvérrel, öntudatosan öltem. Ezzel a lesújtó tudattal nem járhatok tovább is szabadon... csukasson le tehát, fogalmazó ur!

Fordította: *Userfa.*

költségvetéseket mielőbb kéri a főmérnök tárgyalni, mivel előreláthatólag hosszabb időt vesz igénybe, amíg a retortákon keresztül megy a kérdés. Előbb az összes területeket csatornázni kell, de ezt a jövő évben akarja a mérnöki hivatal végrehajtani, amikor az aszfaltozás kérdését is nyíltan üthetik. — Mindenestre helyén való lenne, hogy Nagyvárad ezen legszebb tere mielőbb rendezve lenne, azonban ha erre a célra csak a közköltő emelés áll rendelkezésre, egyhamar aligha megy bele a város. Egy ilyen nagy összegű kölcsönnek az évi amortizációja 30 000 koronánál nagyobb összeget igényel, ami mintegy 4 százalékos közköltőemelés, pedig a rendes szükségletek fedezésére is emelni kell újból a közköltőt. Évről-évre pedig újabb emeléseket nem bír meg az adózó közönség.

* **A Szent László-menedékház választmányi- és közgyűlése.** A Szent László fiúnevelő és koldusápoló intézet közgyűlése szerdán délután 5 órákor lesz megtartva. Ugyanekkor lesz megtartva a választmányi ülés is.

* **Püspöki nyaralóból menedékház.** Gróf Zichy Gyula pécsi püspök nádasdi nyaralóját 40 holdnyi földterülettel együtt átengedte a Kath. Patronázsa egyletnek, mely ott az iskolatestvérek vezetése alatt züllesnek kített fiugyermekeket fog neveltetni. A püspök az intézet fenntartásáról is gondoskodott ezen alapítványa negyedmillió értéket képvisel. A nemes hivatású intézet a bőkezű alapítóról *Julianeumnak* fog neveztetni, Zichy püspök egy héttel ezelőtt a Pécsen létesítendő Pius-internátusra százezer koronát adományozott, a Kath. Sajtó egyesületnek pedig ő adta az első tőkét 110.000 koronás adományával.

* **A pornográfia ellen.** A Budapesti Ujságírók Egyesületének választmánya *Herczeg* Ferenc elnöklésével tegnap délután tartott rendkívüli ülésében a következő határozatot hozta:

A Budapesti Ujságírók Egyesületének választmánya kijelenti, hogy a *legkötvebbre elítéli, veszedelmesnek és károsnak tartja a sajtószabadság védelme alatt meghuzódó, egyébként pedig minden irodalmi értéket nélkülöző pornográfikus nyomtatványokat*, egyszersmint azonban régi és ismert álláspontjához híven, a sajtószabadság szellemébe ütközönek tartja, ha a bűnvádi perrendtartás 141. §. 5. pontjának és 148. §-nak az előzetes letartóztatásra és a vizsgálati fogságra vonatkozó rendelkezéseit a sajtó útján elkövetett vétségekre is alkalmazzák.

* **A gázgyár átvétele.** Nagyvárad város polgármestere még a nyár folyamán személyesen tárgyalt Németországban a nagyváradai gázgyár átvétele tárgyában, azonban azóta alszik az ügy. A városi főmérnök most már beszerzte a gázgyár épületeire és egész berendezésére a becslés alapjául szolgáló adatokat s legközelebb átadja azokat a polgármester a budapesti gázgyárnak igazgatójának, hogy a becslést eszközölje. Ez alapon azután megkezdik újból a tárgyalásokat a gázgyár tulajdonosaival.

* **Az Apolló felépítése.** A város tulajdonában levő ócska Apolló épület helyére valószínűleg már a közel jövőben modern bérházat épített Nagyvárad városa. A városi mérnöki hivatal számítása szerint, a telek 120.000 korona értékének beszámításával, 600.000 koronából fel lehetne építeni a bérházat, amely legalább is 6 %-ot jövedelmezne. Ha tehát a nyugdíjalap pénztár építené belé a város, legkevesebb 2 százalékos nyerne az alap, a mostani kamatjövdelemmel szemben. De most olyan ajánlat is érkezett a polgármesterhez, amely szerint még jobban biztosítva lenne a jövedelem. Szó

lehetne arról is, hogy a város eladja az Apolló épületét, de ez nem lenne hasznos a városra, ha tekintetbe vesszük a biztosan bekövetkező értékemelkedést s a jövedelem okvetlen bekövetkező fokozódását. Részletesen most még nem lehet tárgyalni a dolgot, de legközelebb már annyira tisztázva lesz a dolog, hogy tavasszal valószínűleg megkezdik az építkezést.

* **Lemondás a tiszteletbeli főügyészségről.** Mikor *Dus* László városi főügyész egy negyedszázados szolgálat után nyugalomba vonult, a főispán kinevezte tiszteletbeli városi főügyészsé. *Glac* Antal főispán most értesítette a polgármestert, hogy *Dus* László a tiszteletbeli főügyészi állásáról lemondott s a főispán a lemondást elfogadta.

* **A pénzügyesek orsz. szövetségének gyűlése.** A Magyar Pénzügyesek Országos Szövetsége Budapesten folyó hó 29-én közgyűlést tart, melyre Nagyváradról és Bihar-megyéből is sokan utaznak fel. A közgyűlésnek érdekes tárgysorozata van. — A szokásos jelentés, zárszámadás és költségirányzat megállapítása után az alapszabályszerű választások megejtése következik és azután az uzsora törvényjavaslatról dr. *Hoványi* Géza a Nagyvárad Takarékpénztár vezérigazgatója, a pénzügyesek adózás reformjáról *Szabó* Albert kir. tanácsos, a Beregszászi hitelintézet vezérigazgatója; a végrehajtási novelláról dr. *Tüdös* János a debreceni első takarékpénztár jogtanácsosa, a homestead javaslatról dr. *Szirmai* Richárd budapesti ügyvéd tartanak előadást. A nagyérdemű közgyűlésre kedvezményes vasuti jegyeket bocsátanak ki, melyeket az érdekeltek dr. *Adorján* Ármán ügyvédnél a szövetség itteni titkárnál jegyezhetnek elő.

* **Negyedmillió jótékony-célra.** Nádasdon, ebben a baranyamegyei sváb faluban, ott a vadregényes Mecsek alján: a szép strukturájú püspöki kastélyban, gróf Zichy Gyula emlékére *Julianeum* néven erkölcsi, pedagógiai missziót végző, kulturális, hazafias célt szolgáló intézet létesül a keresztény iskolatestvérek vezetése mellett. Az intézmény feladatához képest: a *Julianeum* az erkölcsi veszélynek, az elzüllesnek kített lérfiugyermekeket fogja felnevelni mintegy 20 éves korukig s kiművelni, kiokosítani, kit-kit a maga tehetségéhez, egyéni hajlamaihoz képest úgy, hogy szerényebb pozícióban hasznos tagja legyen a társadalomnak s érdemes polgára a hazának. Mert és ez igen fontos, egyszer majd elérkezik az ideje, hogy neveltjeit szárnyára bocsájtathatja az intézet, akkor állásba, munkához is fogja őket juttatni s gondoskodik elhelyezésükről, hogy az életben ne csak jó nevelésük s pallérozott elméjük legyen, hanem tisztességes kenyerük is. A direktívákat az ifjuság szellemi vezetésében dr. *Angyal* Pál egyetemi magántanár, a pécsi püspöki jogliceum professora, a hazai jogi irodalom neves munkása fogja megadni. A *Julianeum* megalapítására s fenntartására Zichy püspök ingatlanokban olyan alapítványt tett, amely 250 000 koronás alapítványnak felel meg.

* **Véderőnk elhelyezése.** A Balkán felel idehangzó fegyvercsörgetés folytán a közönség érdeklődése is felébredt a magyar és osztrák csapatok állomáshelyei iránt. Ezeket az állomáshelyeket kitűnő áttekinthető módon ábrázolja a *Freytag* és *Bernat* bécsi cég kiadásában ujonnan megjelent térkép. Ez a térkép a régeinek egészen ujonnan átnézett és bővített kiadása. Az egyes csapatokat a csákok különböző alakjával és színével, valamint a beléjük irt számokkal jelzi; a térkép szélén pedig össze van állítva a hadsereg egész elhelyezése, úgy, hogy az egyes ezredek, zászlóaljok, századok, stb megtalálása rendkívül könnyű. A magyar helynevek magyarul szerepelnek, zárjelben a német nevekkal; a *Dráva* és *Száva* közti magyar hely-

nevek azonban csak németül vannak meg. Ajánljuk a térképet mindazok figyelmébe, akik a hadsereg kérdéseivel foglalkoznak, vagy azok iránt bárminő tekintetben érdeklődnek. Ára 3 korona.

* **Sikkasztó szabó.** Balázs Adolf városi kövező-vállalkozó panaszt emelt Bartos Sándor férfiszabó ellen 30 kor. értékű s javítás végett neki átadott rubanemű elsikkasztása miatt. A rendőrség folyamatba tette az eljárást.

* **A közs. polgári leányiskola építése.** A városi tanács tegnap tartott rendkívüli ülésén szóba került az új községi leányiskola építése, valamint a községi polgári leányiskola új helyiségének felépítése. A vágóhid ügyét a tanács a legközelebbi közgyűlés elé beterjeszti, hogy a tavasszal hozzákezdhessenek az építéshez. A polgári leányiskola építésének kérdése eddig azért szenvedett halasztást, mert az iskola államosítását remélte a tanács. Most azonban már bizonyossá vált, hogy a közoktatási miniszter nem államosítja a nagyvárad közs. polgári leányiskolát, tehát gondoskodni kell megfelelő helyiségről. A tervek már teljesen készen vannak, tehát a decemberi közgyűlésre ezt a régén vajdó ügyet is beviszi a tanács.

* **Vakmerő tolvaj.** Nyisztor Demeterné panaszt emelt Fazekas Erzsébet ellen, ki 3 hónap óta, mint besurranó tolvaj, jóformán állandóan lopkodta a házbéliek holmiját. A vakmerő tolvajt, ki ma egy fejszét lopott az egyik házbéli lakótól, tetten érték és bekísérték. Lezáratott.

* **Monstre-hangverseny.** Háztizedünk népszerű zenekara vasárnap délelőtt nagyszabású monstre-hangversenyt rendez, melynek műsorából külön kiemeljük *»A szerencse malac«* c. operette keringőjét, *»A rezervista álma«* c. nagy zene-revue-t, valamint az újonnan szerződötlett szárnykürtös soloszáját, a *»Variatíék a magyar népdalokról«*. — A kitűnő műsor, nemkülönben a *»Pannonia«* étterem hírneves jó konyhája és italai garancia arra, hogy a nagyszámú közönség, mely oly nagy előszeretettel látogatja a délelőtti hangversenyeket, vasárnap ismét egy kellemes délelőtti számíthat.

* **Öngyilkos asszony.** Szentpéterszegen élt Tornyai Bálint feleségével és családjával boldogan, békességben. Tegnap délután azonban nagy csapás érte a családot. Ebéd után Tornyai Bálintné, ki az utolsó időben igen el volt keseredve betegsége miatt, kiment a házból s a padláson felakasztotta magát. — A férje nem vette észre a dolgot, csak késő délután tűnt fel neje távolléte s keresésére indult. Végre ráakadt a padláson irtóztató állapotban, holtan. A szerencsétlen emberre igen nagy csapás volt neje tragikus halála, kit betegsége dacára nagyon szeretett s vele a legszebb házasságot élte. A szerencsétlen család iránt nagy a részvét.

* **A »Fekete Sas« fényirdája.** Alkalmunk volt meggyőződést szerezni arról, hogy a »Fekete Sas«-palota, pazar berendezésű, művészeti fényirdája egyik legérdekesebb része az impozáns épületnek. Kár, hogy a mi közönségünk még nem elég fogékony a valóban művészi fényképek iránt, mert e téren a Daykovits specialista hatalmas előrehaladást ígér. A híres németországi mesterek nyomán jár ő s meglepően szépek a fővárosból hozott villanyfényképei. Már is óriási az érdeklődés a közönség rendelkezésére bocsátott műtermében s hiszszük, hogy művészi tehetsége folytán csakhamar meleg rokonszenvre fog találni városunkban is.

* **Mozgófényképek a »Koronában«.** Ma szenzációs tartalmú mozgófényképek lesznek. Bemutatásra kerül: 1. Gyújtogató rablóbanda (dráma). 2. A szegénység becsülete (dráma). 3. Regény egy cigányleányról (dráma). 4. Mezőgazdaság és sütő-ipar (tanulságos). 5. 100.000 kor. sorsjegy-turója (életkép). 6. Csoda orvos (humor). 7. Férjes feleség kerék-páron (humor). 8. Masamód álma (humor).

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: Pepita.
Vasárnap: d. u. Királyfogás. Este: Vadkacsa.

Pepita.

Bemutató számba ment a tegnapi előadás, amint előre jelezték. Régi jó operettet frissítettek fel, még pedig szerencsés kézzel, a javából választva. A kedves zenéjű operett meséje még a régi időkre vall, amikor tudtak sikamlósságok nélkül is mulattatni a színműírók. Tréfái, vidám hangulata a színpad régi tiszta hangjára emlékeztetnek, az előadás sikere pedig arra vall, hogy lehet posványmentes, irodalmi színvonalon álló szöveggel és dallamos zenével a közönség tetszését ma is megnyerni.

Igaz, hogy ebben nagy része volt a szereplőknek is. *Dícsi Nusi* a címszerepben pajzán elevenségével, pompás, színes játékaival és kellemes énekével általános tetszést aratott. Hasonló szép sikere volt *Batisfalvi Elzának* (Beatrix) is, aki ezúttal kissé nehéz énekszámokkal is megküzdött, hangjához képest meglehetősen. Játéka mellett emeljük ki valóban elegáns és izléses jelmezeit. Pompás estéje volt *Kassainak*. Szerepét teljesen groteszk világitásba állította s így aknáztta ki annak komikus oldalát, általános derűtséget keltve a spanyol Hary Jánossal. *Tornyai* játéka szintén kifogástalan volt, éneke eleinte indipoziót árult el. Elárult *Hajnal* is — szerepaemtudást. *Lányi* Edit tudta a szerepét, de ugylátszik, titkolta, mert a felét a színpadnak befelé mondta el, nehogy megértsük. Hát ezt sikerült is elérnie.

A spanyol tánc felvonás végén össze-vissza ment; több gonddal összetanulni, az első sorban táncolókat az ügyesebbekből összeválogatni, — vagy inkább az egész táncot elhagyni.

Ezek a kisebb hiányok azonban nem rontották le az egész est sikerét, amely nagyobb közönséget is megérdemelt volna.

A királyfogás. Konti Józsefnek — ennek a geniális, ragyogó invenciójú zeneszerzőnek — operetteje, a királyfogás vasárnap délután keűl színrre a Szigligeti-színházban. Az előadás a társulat egész operettszemélyzetét foglalkoztatja és hálás szerepet juttat a társulat majdnem valamennyi vezető tagjának. A vasárnap délutáni előadásra jegyek már ma kaphatók a színházi pénztárban.

IRODALOM.

Divus Caesar. J. A. Froudenak, a kiváló angol írónak munkáját adja a magyar közönség elé a Magyar Gazdaszövetség, melynek a megbízásából igazán sikerrel ültette magyarra a tartalmi és formai szépségekben gazdag műve: *Kolosváryné Korányi Ilona*, akinek a tollából már több értékes szociális munka látott napvilágot. A Divus Caesar különösen időszerű ma a könyvpiacra, mert viszonyaink sokban hasonlítanak a császári Róma egykori forrongó állapotához s így Froudenak füzete figyelemre méltó tanulságot tár elénk. Arról az időről szól, midőn

a világvárosban a rendszeres szabadság anarchiára vezetett, a szenátorok pénzért osztottak igazságot és Róma annyira tudatával birt saját elaljasodásának, hogy Catilina gonosz tervén felháborodni sem volt képes. Borzalmas színekkel festi, mint pusztul az Isteuekbe vetett hit s ennek folytán mint omlott szét az egész római társadalom. A Caesarok társadalma, amely rendőri hatalmon és az erkölcs és a hit lábball taposásán alapult, csupán test volt lélek nélkül. Ennek a társadalomnak, melyből az élvezés és élvezni vágyás kiölt minden nemes indulatot, pusztulnia kellett. A füzet, mely az angol könyvpiacra nagy feltűnést keltett, a Pátria és Kilián könyvkereskedésében kaphatók; ára egy korona.

MULATSÁG.

Naptár.

November 21. Jogász kolon estély.
Január 8. Jogász kolon-estély.
Január 22. Jogász kolon-estély.

Jogász kolon estély. Holnap ismét összegyűlnek az öreg Zöldfában a mulatni, táncolni vágyó fiatalok, hogy ismét egy felejthetetlen napot szerezzenek a résztvevőknek. A kolon estély iránt nagy az érdeklődés s méltán megérdemlik a jogászfűk, hogy sokan legyenek estélyükön, hiszen mindazok, kik a mult szombati estét végig élvezték, csak dicsérrőleg szóhatnak a figyelmes joghallgatókról.

A legényegylet Cecilia-estélye. A nagyváradai kath. legényegylet kolonja holnap, vasárnap pompás mulatságot, kedélyes Cecilia-estélyt rendez saját helyiségében. Az estély érdekességét emeli, hogy a kolonban résztvevő ifjú párok bemutatják a régi tárogató magyar andalgót s a legújabb modern táncokat. — A rendezőség különben is mindent elkövet, hogy a vendégeknek kellemes szórakozást nyújtson. Belépti-díj személyenként 1 korona. Kezdeté 8 órákor.

Az iparos ifjak ünnepélye. A nagyváradai ipartestület ifjúságának önképző-egylete t. hó 22-én, vasárnap délután félnégy órákor a Körözs-utcai helyiségében igen gazdag műsorral, színelőadással egybekötött kedélyes ünnepélyt tart.

VÁRIRATOK

Trónváltás Kinában.

Berlin, november 20. Pekingből jelentik a Lokalanzeigernek: Egy császári ediktum elrendeli a gyász részleteit a császári család, az udvar és a nép részére és a tiltott várost szigorú őrizet alá helyezi. Tíz császári orvost lefokoztak.

A perzsa forrongás

Berlin, november 20. Teheránból jelentik a Voss. Ztg.-nak: A sah tegnap előbb a kereskedőket fogadta és megkérdezte tőlük, hogy mi a kívánságuk. Egy kereskedő azt felelte, hogy a nép sem a parlamentet, sem az alkotmányt nem kívánja. Amikor egy másik kereskedő annak ellentmondott és felkérte a válit, hogy állítsa vissza az alkotmányt, a sah nagy haragra lobbant és elhagyta a fogadási sátozt. A kereskedők eredmény nélkül tértek vissza a városba.

Kevéssel ezután a nagyvezér a papságot fogadta. A papságnak felolvasták a sah ama rendeletét, mely az alkotmányt felüggeszti. Miután a papság ezt a rendeletet egyhangulag jóváhagyta, a sah a papságot nagyon barátságosan fogadta.

Nagybritannia veszedelemben.

London, nov. 20. Az összes lapok azzal a nagy veszedelemmel foglalkoznak, mely Nagybritannia indiai uralmát fenyegeti. Egész Indiában nagyszabású felkelést szerveznek az angolok ellen. Minto lord indiai alkirály, aki India északi részén vadászati kiránduláson volt, kénytelen volt ezt a kirándulását félbeszakítani és Kalkuttába visszatérni. Az indiai kormány mindjárt Minto lordnak Kalkuttába való visszatérte után energikus megtorló intézkedést fog tenni az összes elégedetlen elemek ellen. A Daily Mail nagy bajnak tartja azt is, hogy a hadsereget néhány helyőrségi városban koncentrálták s hogy a bennszülötteknek, akik sohasem láttak angol katonát, jóformán fogalmuk sincs az angolok fizikai erejéről.

Igazságszolgáltatás.

Lázár Vilmos jószivüése.

A törvényszéki palota komor esküdtzéki termében, hol máskor szomorú tragédiáknak utolsó felvonása szokott lejátszódni, tegnap délelőtt egy, a könnyezés kacagató rágalmas per foglalkoztatta. — jobban mondva mulattatta az esküdtzéket.

Lázár Vilmos ült a vádlottak padján. A nevezett ügynök, kiadóhivatali tiszt, riportér (vagy ami épen tetszik), azon váddal terhelve, hogy ő a múlt évben egy röpiratban Fráter Pált, mint az egyik nagyváradi újság volt főszerkesztőjét, jelenleg ismert ügyvédet a legsúlyosabb vádakkal, revolverezésben való részvétellel, zsarolással, stb., illette.

A mint megalakult az esküdtbírósg, Lázár ar felszólítja az elnököt a következőkre: — Kérem a tekintetes bíróságot, hogy nekem az esküdt urakat személyesen méltóztasson bemutatni (óriási derűség az egész teremben.)

Elnök: Nem értem a vádlott ur kérését.

Vádlott: Ez pedig nagyon egyszerű kérem, én óvatos ember vagyok és nem engedem magamat akárhányszor elítélni.

Elnök: De kérem . . . hogy értem ezt.

Vádlott: Mondom . . . nagyon egyszerű. Az esküdt urak között, amint látom az arcukról, igen sok az analfabéta, nohát én nem tudom, hogy az ilyenek bíraskodjanak felettem. Kérem az elnök urat ismeresse és mutassa be nekem az esküdtteket, had győződjem meg, hogy ki tud írni és olvasni, ki nem, hogy aztán az utóbbiakat hazaküldhessük.

Elnök: Nem török semmiféle komédiázást.

Az elmondottak természetesen óriási kacagást szültek.

A derűség csak növekedett a vádlott kihallgatása alatt. Elmondja Lázár Vilmos, hogy ő egy talpig derek becsületes ember, aki csupán nemes érzését indította irta és közölte röpiratát. Fráter Pál ellen akiről elismeri hogy ép úgy mint ő derek, jóra való ur s mivel látta hogy Fráter Pál dr rossz társaságba keveredett az ő áldott jó szíve azt sugta neki: »Mentsd meg ezt az embert.« S ő ezt meg is tette.

Ez után a vád képviselője dr Polynár Szevér ismertette a vádlott vihar edzett multját, elmondva, hogy az már ötödször van büntetve hasonnemű jószivüességért. Bebizonyítja továbbá, hogy mindazok a vádak, mivel a vádlott Frátert röpiratában illette, gyarló rágalom.

Fel állt Lázár Vilmos s a megpuhulásig kacagató önvédbeszédet mondott el, többek között a következőket:

Tekintetes esküdt urak a vád igen tisztelt képviselője duffa kötéssel akar engem felakasztani akkor, mikor filozofálni kezdett az én bűnhődéseimről, mikkel tisztára mostam előbbi vétkemet. Én jelenleg tiszta ember vagyok ártatlan ez ügyben is. (Következik a védbeszéd érzelmi része.)

Uraim képzeljék magukat az én helyembe. látom Fráter Pált egy rablógyilkos tagokból álló szerkesztőség fejének. Ingadozott alatta a tartályi szirt, már-már elkapták a játeci habok, utána kapok, nem nézve vajon a haját vagy a torkát fogom meg. Uraim! Egy ellen álhatatlan kényszer volt az, mi röpiratomat szülte stb stb.

Mindezeket dörgő bangon, mintha legalább is a Nemzeti Múzeum parkányán állna, mondotta el. Hatása nagy volt; még a komor bírák is megmosolyogtak.

A tárgyalás során különben kiderült a vádlott bűnössége, s mivel az esküdttek is ily modorban ítéltek, a kir. törvényszék Lázár Vilmost nyomtatvány utján elkövetett rágalmaszert négy hónapi fogságra ítélte, azon kívül 50 kor. mellékbüntetésre, mi ismét négy napi fogságra változtatható.

Méztolvajok. A mult esztendő őszén történt, hogy Árpádon és Erdőgyarakon Bessenyi László, Máté Ferenc, Sebesi Péter, Deák Sándor és Mátyás Sándor, Gárbózy Sándor felbujtására ismételt és több helyen feltételek között loptak, mint aztán Sárközy Sándor jó pénzért megvett.

A fenti ügyben tegnap hozott ítéletet a kir. törvényszék. Bessenyi László 4 hónapi, Máté Ferenc 3 hónapi, Sebesi Péter 4 hónapi, Deák Sándor 1 hónapi, Mátyás Sándor 4 hónapi fogságbüntetést kapott.

A dānosiak elutaznak. A pestvidéki törvényszék, a jövő héten hirdeti ki immár a Kuria által jóváhagyott ítéletet a dānosai bűnpörben. Az ítélet kihirdetése után nyomban hozzá fognak az elítéltek elszállításához. Még pedig akként rendelkeznek, hogy lehetséges kevesen kerüljenek egy helyre. Az elítéltek közül kettőt: Balog Tutát és Trokár Marcsát valószínűleg a rabkórházak valamelyikébe internálják, mert betegek.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonátözsde határidői

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 20.

Buza május	50 kilogrammonként	11.50
Buza okt.	—	10.34
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.94
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.47

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 20.

Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	743.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	692.35
Közuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. nov. 20.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	240.—	—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	95.50	—
Magyar nyerevény sorsjegy kölcsön	93.50	—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	94.50	—
Osztrák járadék papirban	—	186.—
Osztrák járadék ezüstben	—	145.—
Osztrák járadék aranyban	—	97.25
Osztrák korona járadék	—	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	—	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	—	197.50
Magyar hitelbank-részvény	—	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	—	730.—
Magyar hitelrészvény	—	748.—
London vista	—	631.50
Páris vista	—	689.50
20 márkás arany	—	23.51
20 frankos (Napoleonder)	—	19.02
Német birodalmi márka	—	117.96

A szerkesztőbizottság elnöke

Dr. VUOSKICS GYULA

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Írta: C. V.

(Folytatás.)

44

XXXIII.

A cinkosok.

Báró Raner képviselőnek lett megválasztása után, sajátkezűleg következő levelet írt ügynökének Bécsbe.

— Nem lehetek önnek elég hálás azon sikerdus eredményért, melyet hatalmas befolyásának köszönhetek. Mire ide Szikfalvára érkeztem, az ut már ki volt egyengetve, kész munkát vettem át; önnek alsóbbrendű közgei mindent a legjobban rendeztek volt, engedje bámulaom kezét, mely láthatatlanul mindenüvé elér, a hová s a mikor akar. Soha nem láttam oly embert, ki csak nagy üzletekkel foglalkozik, de kinek alsóbbrendű organumai oly megbízhatók volnának. Ki amaz egyén, kinek rendeltetel iránt oly feltétlen engedelmességgel viselkedik ama Gyémántosi Lipót s ki ő maga, hogy egy egyszerű kocsmárosban oly ügyes kópét tudott fölfedezni s ki ezen felül még olyan kortest ajánlott, hogy a leleményes ördög maga se foghatja ki rajta? — Olyan látogatást mely Bécsből Kecskemétre s onnan a Szikfalvi ronda kocsmáig ér, valóban bámulatos! Ön megbecsülhetetlen ember. Küldök rendelkezésére tizezer forintnyi lánchid részvényt s tizezer forint vasuti elsőbbségi kötvényt, névleges értékben huszezer forintot.

A báró még az nap elutazott Szikfalváról, s nem kételkedünk benne, hogy a képviselői minőségében szakértő beszédek fog tartani a pénzügyi bizottságokban.

Csörögi Török Lehel fiatal nejevel szintén Kecskemétre utazott s miután a szerencsétlen Bogya Andort is amaz irány felé láttuk haladni az országuton vándorbottal és megtört szívvel helyezzük át magunkat mi is ama tájakra.

Amaz tájakra mondom, mert hisz földadunk nem csupán az, hogy Kecskeméten mulassunk, hanem hogy oly pontot keressünk, honnan messze ellátva áttekinthessük ama ropant területet, mely Szeged környékét képezi s mit ha újabb időkben a Tisza árja pusztított, nem nevezhetünk akkori napokban sem mentnek minden veszélytől. (Folyt. köv.)

A Fekete Sas

nagy szálloda

éttermei megnyitása.

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönséggel tudatni, hogy a Fekete Sas nagy szálloda éttermeit 1908. évi nov. hó 21-én a helybeli cs. és kir. 37-ik gyalogezred zenekarának hangversenyével megnyitom. Egyben tudatom, hogy magyar és francia konyhát vezeték és csakis a legkiválóbb bel- és külföldi borok, valamint összes helyiségeimben kizárólagosan Dreher-féle dupla márciusi sör jön kimérésbe. Azon készséges kijelentésem kapcsán, miszerint minden tehetségemet és erőmet összpontosítom arra, hogy a mélyen tisztelt közönség legmesszebb menő igényeit is kielégítsem, legyen szabad a mélyen tisztelt közönség szíves támogatását kikérnem. : : :

Kiváló tisztelettel

Nagyvárad, 1908. nov. 19.

BENRÁD ALBERT,

a »Fekete Sas« nagy szálloda
éttermeinek bérlője.

Vendéglő áthelyezés!!

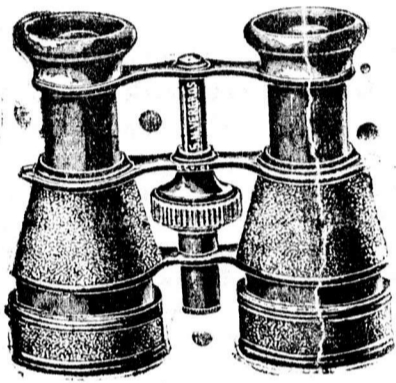
Értesitem a n. é. közönséget, hogy a Kurlender házban 14 évig fennálló kóser vendéglőmet Zöldfa-utca 10 sz. (Dr. Várnai-ház ifj. Weisz Bernát mellé) : : : :

HELYEZTEM ÁT.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve
tisztelettel

GRÓSZ A.

vendéglős.

Megfelelő szemüvegek orcsiptetők, francia színházi látszóvegek, ki-próbált hőmérők, mérnöki műszerek nagy választékban kaphatók

Klein Húgó

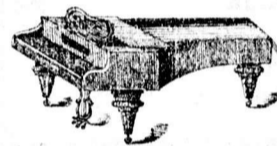
látszerésznel Nagyvárad, Rákóczi-út (Orsolya zárda.)

Javítások rögtön eszközöltetnek!
!! Saját műhely!

DENT GLOVES ÉS KÖZMÉS GLOVES

AVILÁG
LEGJOBB
KEZTYÜI
KAHATÓK.
PFAFF CZÉGNÉL

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű zenekedvelő közönséget, hogy a Szent János-utcai 1. sz. alatt levő raktáramban nagy választékban vannak 252.

ZONGORÁK

és

PIANINO

eladásra, hangversenyre, estélyekre ugy-szintén

havi bérletre igen olcsó árban

számítva. — A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özv. Mustó Jánosné.

Kiadó.

Egy csinosan berendezett udvari szoba kiadó Fő-utca 7. II-ik emeleten.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 450 kor. 100 gyertyásé 7 kor. 50 fill.

10 drb. egyidejű vételnél 10% eng.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalékkal kartell áron alul.

Mindennemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

Csillárok.

Iv-lámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön e célra épített nagy.

csillár-raktárunkat

megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. léertől 12 léerőig minden nagyságban.

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, iv-lámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Belépési felhívás a Polgári takarékos és segélyszövetkezet 14-ik évtársulatába.

A Polgári Takarékos és Segélyszövetkezet 1909. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át vagyis 1911 év végéig tart. Mindenki tetszésszámban szeritien jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenkint 20 fillér (10 kr.) fizetendő. A három év eltelte után az évtársulat feloszlik s az összes jövede-

lem a résztvevők között felosztatik s mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerülthasználattal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoskosságot előmozdítani és önszegélyt nyújtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések daczára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresémet oszthatóhoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 4% részét 6% os kamatláb mellett minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai chequelapok útján teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával

üzletrészenként 10 fillér (5 kr.) beiratási díj fizetendő s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére irt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik az 1909. január 1-től kezdődő 14-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

A Polgári Takarékos és Segélyszövetkezet Igazgatósága.

Az évtársulatok befizetéseit vasárnap kivételével a hét bármelyik napján eszközölhetők.

Téli fürdő cura

a Félix-gyógyfürdőben!

Európa leggazdagabb természetes forró és meleg kénes hőforrások, 33 fok, — 49°C — 17 millió liter víz, napi mennyiség. Csúsz, (Reuma) köszvény és bőrbajok stb. ellen. Fürdő és ivó gyógy mód. Szobák-ból a fürdőkhöz vezető zárt folyosók állandóan fűtve vannak, bármily időben meghülés veszélye nélkül lehet a curát eredménnyel használni. :: :: :: :: ::

Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, szoba, fűtés, világítás és fürdés naponként 7 korona.

Vasut állomás, posta, távirda, interurban telefon, a fürdő telepen.

Prospektust ingyen küld az Igazgatóság.

Tartós fűtésre legalkalmasabb és legjutányosabb tüzelőanyag a COAKS.

Meidinger és egyéb töltőkályhák fűtésére legjobb a

G Á Z - C O A K S

mert a súlyosabb és ezáltal drágább Meiler Coaks (Meiler Coaks) sokkal nehezebben gyul meg.

A Coaks ára jelenleg 5 kor. 20 fill. métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor azt a város belterületén métermázsánként 40 fill. fuvardíjért házhoz szállítjuk és **beraktározzuk**. — Gázfogyasztóinknak azon kedvezményt nyújtjuk, hogy őket a téli saison alatt minden körülmények között ellátjuk coakssal.

Továbbá felhívjuk a t. közönség figyelmét a hosszas kísérletezés után teljesen bevált **lefele égő** gázizzólámpára (**Invert-égők**). Ezek **90 liter** gázfogyasztás mellett **100-120 H. gy. rtyafényt** adnak, tehát óránként nem egészen 3 fillérbe kerülnek. A legjobb invertégő üveg neművel felszerelve **kilenc koronába kerül**. **Gázkandallók, gázfürdőkályhák, gázvasalók, főzők** és kávépörkölők nálunk beszerezhetők.

Nagyvárad, 1908. október.

Nagyvárad légszeszgyár.

Megérkeztek az összes őszi és téli ujdonságok

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházába,

minden cikkben, őszi és téli modell-felöltők, angol és skót kosztüm-szövetek, blouse-selymek, szörme-collior blouseok és szoknyák igen nagy választékban és rendkívül jutányos árban árusítatnak.

A legelegánsabb és legjobb kivitelű

angol kosztümök, francia ruhák, őszi és téli

peluche és szörme felöltők, ez évben ismét megnagyobbított saját műtermeimben szintén rendkívül jutányos árban vállaltatnak el. Művezető főszabász: **BÖHM. J. ur**, az **ARVAY JÁNOS** és **TSA** budapesti cs. és kir. udvari szállító cég volt főszabásza.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.